

Voedselveiligheid voor kinderen onder de maat

Verse groenten en fruit bevatten teveel residu; potjes babyvoeding wel 'veilig'

De Amerikaanse wetgeving erkent kinderen als kwetsbare groep voor wat betreft de effecten van chemische bestrijdingsmiddelen. In Europa wordt bij het vaststellen van veiligheidsmarges voor residuen van bestrijdingsmiddelen op verse groenten en fruit geen rekening gehouden met specifieke kenmerken van jonge kinderen en baby's: hun hersenen zijn nog in ontwikkeling en zij hebben andere eetgewoonten.

Ouders doen er goed aan bij verse groenten en fruit te kiezen voor biologisch', zegt de Consumentenbond. Bij potjes babyvoeding zijn de eisen een stuk strenger en deze zullen volgend jaar nog verder worden aangescherpt.

Precies een jaar geleden werd het onderzoeksrapport 'Verliezen we het verstand?' aan leden van de Tweede Kamer gepresenteerd. De auteurs van het rapport (de Consumentenbond en de Stichting Natuur en Milieu) hadden de titel niet beter kunnen kiezen. Want dagelijks krijgen 50.000 Nederlandse kinderen (vijf procent van alle kinderen) tussen de één en zes jaar gemiddeld zeventien keer meer chemische bestrijdingsmiddelen binnen dan de norm voor chronische blootstelling die in de Verenigde Staten veilig wordt geacht. Als de minder strenge Europese norm wordt toe-

gepast zakt het aantal tot 20.000 kinderen. Uitgaande van de Amerikaanse norm voor acute vergiftiging (dus niet chronisch) krijgen nog eens 20.000 Nederlandse kinderen teveel gif binnen. De Amerikaanse normen zijn strenger omdat er bij het bepalen van de toxiciteitsgrenzen wel rekening wordt gehouden met het feit dat het lichaam van een kind nog in ontwikkeling is en dus ook gevoeliger is voor chemische middelen. Ook de eetgewoonten van kinderen kunnen niet zomaar worden gelijkgesteld aan volwassenen omdat kinderen relatief meer groenten en fruit eten.

Ongeschild is ondergeschikt

De Consumentenbond trekt uit de bevindingen de conclusie dat de Nederlandse overheid de voedselveiligheid voor

kinderen niet kan garanderen en adviseert ouders biologische groenten en fruit te kopen. Vooral gangbaar geteeld fruit dat niet geschild of goed gewassen kan worden, zoals aardbeien en druiven, acht de Consumentenbond ongeschikt voor consumptie door kinderen.

In het eerder genoemde onderzoek is speciaal gekeken naar neurotoxische stoffen (insecticiden), met name de organofosfaten en carbamaten, omdat deze stoffen de ontwikkeling van de hersenen van kleine kinderen kunnen verstoren. Op latere leeftijd kan zich dit uiten in leer- en gedragsproblemen. Uit de Voedselconsumptiepeilingen en de meetgegevens van de Keuringsdienst van Waren tussen 1997-1999 bleken vooral appels, druiven en spinazie de grootste bijdrage te leveren aan de inname van neurotoxische stoffen onder de Nederlandse bevolking. Parathion (in Nederland op de lijst van 'onmisbare' middelen) en dimethoaat waren verantwoordelijk voor de meeste overschrijdingen van de gezondheidsnormen (voor chronische en acute gezondheidseffecten). Een steekproef in 2000 onder appels, druiven en spinazie leverde het inzicht op dat vooral Italiaanse druiven en Franse appels residuen bevatten die de (Nederlandse) residu-normen overschrij-

Gangbare appels, druiven en spinazie grootste boosdoeners

den en bij hoge consumptie (onder liefhebbers) tot overschrijding van de norm voor acute gezondheidseffecten kan leiden.

Behalve kritiek op het feit dat bij de normstelling onvoldoende rekening wordt gehouden met kwetsbare groepen, is ook het niet rekening houden met de zogeheten combinatietoxiciteit in de normstelling en risicobeoordeling een punt van kritiek. De effecten van stoffen met dezelfde werking worden niet bij elkaar opgeteld, terwijl we alleen al via onze voeding dagelijks met meerdere organofosfaten en carbamaten in aanraking kunnen komen. In de normstelling worden deze stoffen echter onafhankelijk gemeten en beoordeeld op toxische effecten, zodat de extra effecten die de combinatie van stoffen kan veroorzaken onvoldoende worden meegewogen.

Potjes scoren beter

Voor potjes babyvoeding (fruihapjes en maaltijden) zijn de normen een stuk strenger. Met ingang van juli 2002 zal in de landen van de Europese Unie de norm nog verder worden aangescherpt tot 0,01 milligram residu bestrijdingsmiddel per kilo product. 'Het is een vanuit gezondheidsoverwegingen arbitrair gekozen grens', zegt Ronald Luijk, werkzaam bij de Consumentenbond en een van de auteurs van het rapport. 'Voor sommige stoffen is deze grens nog te hoog, maar met de huidige meettechnieken kan een lagere concentratie veelal niet worden aangetoond. Je moet het zien als het toepassen van het voorzorgsbeginsel waarbij de detectiegrens wordt gebruikt als maat voor afwezigheid van bestrijdingsmiddelen.' Met de nieuwe wetgeving wil de Europese Unie de lidstaten op een lijn krijgen. België, Duitsland, Luxemburg en Oostenrijk hanteren de nieuwe norm al. Babyvoedingproducent Nutricia hanteert de norm van 0,01 mg/kg al enkele jaren.

Contractteelt

De toeleveranciers van Nutricia werken volgens contractteelt. Met contractteelt kan onder meer het gebruik van chemische bestrijdingsmid-

delen worden beperkt en dat is nodig want de grondstoffen voor babyvoeding moeten aan hoge eisen voldoen. 'De eisen die middels contractteelt aan gangbare potjes babyvoeding (Olvarit) worden gesteld komen dicht in de buurt van het biologische alternatief, dat wij onder de merknaam Zonnatura op de markt brengen', zegt Anneke van der Duin, communicatiemanager van Nutricia.

Zonnatura-babyvoeding werd in 1997 door Nutricia op de markt geïntroduceerd. Van der Duin: 'Er was vraag naar biologische babyvoeding. De verkoop van babyvoeding van Zonnatura groeit momenteel sneller dan Olvarit'. Dit jaar werd Zonnatura overgenomen door Wessanen, maar de babyvoeding is in handen van Nutricia gebleven en zal voorlopig onder het merk Zonnatura verkocht blijven worden. De productie vindt plaats in Duitsland en de controle wordt verricht door de Duitse controleorganisatie Öko-Kontrolstelle. De potjes zijn niet voorzien van het Eko-logo of van het Duitse keurmerk. Wel is in de tekst op de wikkel aangegeven dat het product biologisch is. Van der Duin: 'Wij vinden het niet nodig om het Eko-logo op de potjes te gebruiken omdat biologisch slechts één van de aspecten is. Ook de benaming van de inhoud en de recepten verschillen en er zijn, net als bij Olvarit, geen kleur-, geur- en smaakstoffen toegevoegd.' Dat in Nederland gekozen is om biologische babyvoeding onder een andere merknaam dan Olvarit op de markt te brengen en er bijvoorbeeld in Groot-Brittannië en Ierland wel een biologische variant onder het eigen merk te koop is ('Olvarit Organic') is

volgens Van der Duin de individuele keuze van het bedrijf dat daar Olvarit produceert (Cow & Gate, net als Nutricia een volle dochter van het voedingsmiddelenconcern Numico). De Nederlandse consument die potjes biologische babyvoeding wil kopen heeft de keuze tussen Zonnatura (42 varianten) en het biologisch-dynamische merk Akwarius dat alleen in de natuurvoedingswinkels te koop is (17 varianten).

Appelmoes

Aanpak via de teelt (contractteelt) is een manier om de hoeveelheid residu in het eindproduct terug te brengen. Maar ook tijdens het bewerkingsproces is er sprake van een vermindering van de concentratie bestrijdingsmiddelen. Luijk: 'De concentraties van bestrijdingsmiddelen in bewerkte producten zijn als gevolg van de behandeling over het algemeen lager dan in verse producten. Maar het risico bestaat dat er als gevolg van verhitting ongewenste afbraakproducten worden gevormd. Dit komt echter zelden voor'.

Voeding die speciaal bereid is voor baby's en peuters kan dan wel 'veilig' zijn, andere bewerkte producten die kinderen ook veel consumeren, zoals appelmoes, hoeven niet te voldoen aan de grenswaarde voor babyvoeding. Zo kwam HAK-appelmoes dit voorjaar nog in het nieuws omdat TNO (in opdracht van Milieudefensie) in potten appelmoes het in de appelteelt veel gebruikte bestrijdingsmiddel captan en tin had aangetroffen. Ook de in Nederland verboden stoffen fosalon en propagiet werden aangetroffen. HAK reageerde dat het zou gaan om concentraties die liggen tussen de 0,1 en 0,5 procent van de Nederlandse norm en dat de door Milieudefensie genoemde waarden niet afweken van de waarden die zij zelf vinden in hun onderzoek. De toekomstige EU-grenswaarde voor babyvoeding van 0,01 mg werd wel overschreden. Maar appelmoes hoeft daar niet aan te voldoen. Zowel bij verse groenten en fruit als bewerkte voeding die niet speciaal geproduceerd is voor baby's en kinderen blijkt het biologisch product dus een duidelijke meerwaarde te hebben. ■

Eisen aan potjes reguliere babyvoeding komen dicht bij biologisch alternatief